

ТУРИСТИЧНІ КЛАСТЕРИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. На сьогоднішній час туризм стає все більш важливою та невід'ємною частиною світової економіки, і наша країна не є винятком, а тому і в Україні туристична сфера є важливим фактором розвитку як країни в цілому, так і кожного її регіону окремо. Звертаючи увагу на економічні труднощі з якими наша країна зіштовхнулася в останні роки, сфера туризму та відпочинку не втратила своєї актуальності. А тому розвиток туризму це важливий фактор для розвитку інфраструктури країни та залучення інвестицій у її розвиток. Миколаївська область – це високо розвинутий індустриальний регіон держави, який визначається потужною багатогалузевою промисловістю, що посідає значне місце в структурі народногосподарського комплексу України, але також має значний туристичний потенціал. Наприклад: Історико-археологічний заповідник «Ольвія», НПП «Білобережжя Святослава», НПП «Бузький Гард», РЛП «Приінгульський», ПЗ «Єланецький степ», ЛП «Тилігульський», а також це узбережжя Чорного моря, на якому розташовується велика кількість баз відпочинку, пляжів та інших об'єктів рекреаційної інфраструктури.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Дослідженнями кластерної моделі розвитку регіонів займалися українські, а також інші вчені з країн СНД: С.І. Соколенко, Я.Б. Олійник, В.М. Осипова, В.І. Захарченко, М.В. Слипенчук. Аналізом кластеризації туристичного бізнесу займалися такі вчені як: К.А. Андрющенко, М.П. Войнаренко, Л.І. Гонтаржевська, В.Ф. Кифяк.

Формування мети і завдань. Метою статті є розробка теоретичних засад територіальної організації рекреаційного господарства Миколаївської області та побудова на її основі кластерної моделі організації рекреаційного господарства.

Миколаївська область розташована на півдні України в басейні нижньої течії Південного Бугу, на півдні омивається водами Чорного моря. Область межує із такими областями України як: Одеська, Кіровоградська, Дніпропетровська та Херсонська. Протяжність області із заходу на схід становить 204 км, із півночі на південь 194 км, а площа області складає 24,6 тис. км² (4,1 % від загальної площі України). Населення області 1 131,1 тис. осіб (станом на 2019 рік).

Поверхня Миколаївщини являє собою рівнину, полого нахилену у південному напрямі. Більшу її частину займає Причорноморська низовина. На півночі знаходяться відроги Подільської височини (правобережжя Південного Бугу) та Придніпровської височини (лівобережжя Південного Бугу). Схили височин густо розчленовані ярами, балками та річковими долинами. Узбережжя Чорного моря порізане лиманами.

Миколаївська область – це індустріально розвинутий регіон країни з потужною багатогалузевою промисловістю. Майже весь промисловий потенціал області зосереджений головним чином у п'яти містах обласного підпорядкування, питома вага яких у загальнообласному обсязі промислової продукції досягає майже 95%. В сільській місцевості розташовані підприємства переробної та поліграфічної галузей, виробництво будівельних матеріалів. В структурі промисловості основне місце займає машинобудування і металообробка. Також виділяються такі галузі як: суднобудування та енергетичне машинобудування. Промислові підприємства області забезпечують до 50% обсягів продукції суднобудування України, до 90% виробництва газових турбін, 80% обсягів видобування глинозему (сировини для виробництва алюмінію). Лише незначна кількість підприємств області, а саме 11,9% ще залишається у державній власності [7,8].

Провідна галузь – суднобудування – представлена в Миколаєві трьома великими підприємствами, а саме «Чорноморський суднобудівний завод»,

Суднобудівний завод ім. 61 комунара» та «Океан». Основною продукцією цих підприємств є танкери, сухогрузи, контейнеровози, рефрижератори, траулери, плаваючі готелі, катери. Загальновідоме в нашій країні і за її межами виробниче об'єднання «Зоря» - «Машпроект». Вони виготовляють багатопрофільні газотурбінні двигуни, які використовуються як для обладнання кораблів та суден, так і для транспортування природного газу та виробництва електроенергії [7,8].

В Миколаївській області також добре розвинуті легка промисловість, харчова промисловість та переробка сільськогосподарської сировини. Легка промисловість області представлена значною кількістю швейних підприємств, які займаються виробництвом чоловічого, жіночого та дитячого одягу (АТ «Евіс», «Санта Україна», «Іскра», «Южанка», «Чайка», «Радуга»), трикотажу та галантерейних виробів (АТ «Аура», «Ангела»), шкіряну сировину, шкіргалантерею та різноманітне взуття (АТ «Возко», «Ніккожа», «Ніко») [7,8].

Досліджуючи роль і місце природних ресурсів області, слід зазначити, що саме від їх запасів та якості залежить економічна та господарська самостійність регіону. Зважаючи на сьогоденний стан економіки України, це є актуальною проблемою Миколаївської області. В регіоні є наявними такі природні ресурси як: грязьові ресурси, мінеральні води, вапняки, граніти, нікель та уран, але до рекреаційних ресурсів можна віднести: Кінбурнська коса (РЛП «Кінбурнська коса», «Чорноморський біосферний заповідник», НПП «Білобережжя Святослава», штучні соснові ліси, зони кемпінгу), Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія», острів «Березань», понад 30 км піщаних пляжів уздовж морського узбережжя області, більше ста баз та санаторіїв відпочинку для дітей та дорослих, аквапарк «Аттика» (Табірна/Чорноморська коса) та «Коблево», різноманітні парки та місця для відпочинку Миколаєва та інших міст і населених пунктів області. Рівень використання рекреаційних ресурсів залежить від рівня організації рекреаційної діяльності, та від того,

здійснюється вона в межах одного рекреаційного підприємства або рекреаційного району чи рекреаційної галузі загалом. Рекреаційні ресурси впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності, на формування туристичних кластерів, та їх спеціалізацію і економічну ефективність [6]. Для відновлення здоров'я і підтримки працездатності населення важливою потребою є і реалізація соціальної функції, адже рекреаційні ресурси забезпечують відновлення та розвиток життєвих сил людини, витрачених у процесі трудової діяльності. На думку науковців, розвиток рекреаційної діяльності, крім основного призначення, сприяє створенню робочих місць, на раціональне використання природних рекреаційних ресурсів, на капіталовкладення до місцевої економіки, на вливання іноземної валюти та на стимулювання прибуткових внутрішніх галузей – транспорт, громадське харчування, зв'язок, народні промисли, рекламно-інформаційну справу[1,3,5].

На території Миколаївської області найпоширенішими рекреаційними ресурсами є природні та історико-культурні. До природних рекреаційних ресурсів відносяться – природні тіла, явища, процеси, елементи ландшафту, які знаходяться на певній території і можуть використовуватися для відпочинку та оздоровлення людини. Також під природними рекреаційними ресурсами розуміють такі фактори: речовина і властивості компонентів природного середовища, які володіють сприятливими для рекреаційної діяльності якісними та кількісними параметрами і слугують або можуть слугувати для організації відпочинку, туризму, лікування й оздоровлення людей. До цих ресурсів належать: лікувальні та оздоровчі фактори багатоцільового призначення (ліси, лікувальні кліматичні місцевості, поверхневі води); лікувальні речовини (мінеральні води, грязі); рекреаційні властивості заповідних територій. До природних об'єктів рекреації відносяться: зони кемпінгу, штучні соснові ліси, грязьові та солоні озера Чорноморського біосферного заповідника та с.

Покровка, парк «Геродотов ліс»; НПП «Білобережжя Святослава», РЛП «Кінбурнська коса», «Чорноморський біосферний заповідник» на Кінбурнській косі; острів Березань в місці зустрічі вод Чорного моря та Дніпровського і Березанського лиманів; понад 30 км піщаних пляжів уздовж узбережжя області; великі за об'ємом запаси лікувальних грязей які залягають під Бейкушською затокою (західне узбережжя Очаківського під-району поблизу села Чорноморка); мінеральні хлоридно-натрієві високомінералізовані води (західна околиця міста Очаків); термальні хлоридно-натрієві розсільні води (також територія міста Очаків), а також мінеральні джерела таких населених пунктів області як: Криве Озеро (Первомайський район), Коблево (Миколаївський район), Казанка та Снігурівка (Баштанський район) [2,4].

До історико-культурних рекреаційних ресурсів можна віднести – пам'ятки культури, створені людиною, які мають суспільно виховне значення, пізнавальний інтерес і можуть використовуватися для задоволення духовних потреб населення. Також вчені виокремлюють соціально-економічні рекреаційні ресурси. Соціально-економічні рекреаційні ресурси включають матеріально-технічну базу рекреаційних об'єктів, частину матеріального виробництва, яка безпосередньо забезпечує потреби рекреації, задіяні рекреацією об'єкти інфраструктури, а також трудові ресурси, зайняті в рекреаційному господарстві. До історико-культурних та соціально-економічних об'єктів рекреації можна віднести такі об'єкти області як: Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» (с. Парутино Очаківський під-район), БЗ «Чорноморський» (Кінбурнська коса), БЗ «Приінгульський» (Баштанський район), БЗ «Сланецький степ» (Вознесенський район), БЗ «Бузький Гард» (Первомайський район); понад 100 баз та санаторіїв відпочинку, більша частина з яких знаходиться на Чорноморському узбережжі області (Очаківський і Березанський під-райони); кілька десятків релігійних установ (храми, собори, церкви); 2 стадіони республіканського підпорядкування

«Артанія» (Очаків) та «Центральний міський стадіон» (Миколаїв); значна кількість пам'ятників; більше десяти музеїв.

Сьогоднішнє соціально-економічне становище Миколаївської області є недостатньо стабільним. В останні роки та території області спостерігається закриття та припинення діяльності об'єктів рекреації, а саме санаторіїв та баз відпочинку, так як що року поступово знижується кількість туристів які відвідують область, через що зменшується прибуток області та санаторіїв які банкрутують через нестачу фінансування.

Висновки. Проаналізувавши рекреаційні ресурси та рекреаційний потенціал Миколаївської області, я дійшов висновку що, територія даного регіону дуже придатна для рекреаційної діяльності та дуже потребує розвитку туристичної та рекреаційної діяльності на основі наявних тут природних рекреаційних та історико-культурних ресурсів, а саме: поклади лікувальних грязей, заповідні території, історична спадщина у вигляді музеїв, пам'ятників та археологічних знахідок. А головним інструментом в розвитку області стане туристична кластеризація області: для більш тісної співпраці між об'єктами туристичної та рекреаційної інфраструктури області; для зниження витрат на обслуговування рекреаційних підприємств завдяки їх тісному кооперуванню та для зміцнення і розвитку туристичної привабливості та економічного розвитку Миколаївської області.

Список використаних джерел

1. Багрова Л.А. Рекреационные ресурсы (подходы к анализу понятия) / Багрова Л.А., Багров Н.В., Преображенский С.В. // Изв. АН СССР. Сер. Геогр. 1997. №2. С. 4-10.
2. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг: навч. Посібник / В.В. Величко // Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова / Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2013. 202 с.
3. Malchykova D.S. Environmental protection and spatial planning of economic strategies in regions with high level of anthropogenic transformation of geosystems / D.S. Malchykova, A. A. Ponomareva, R. S. Molikeych // Науковий

вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки. –Херсон, 2015. – № 2. – С. 92-107.

4. Молікевич Р.С. Місце і роль показників здоров'я у дослідженні якості життя населення / Р. Молікевич // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. — 2015. — № 1. — С. 203—213.

5. Григор'єва Я. В. Кластери як чинник активізації туристичної діяльності / Я. В. Григор'єва // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 7 (133). – С. 73–80.

6. Дишловий І. М. Питання формування та функціонування кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі регіону / Дишловий І. М. // Економічні інновації. – 2011. – Вип. 44. – С. 79-89.

7. Семенов В. Регіональний рекреаційний кластер у контексті структурної перебудови економіки регіону / В. Семенов, В. Мозгальова, І. Давиденко // Регіональна економіка. – 2006. – №3. – С. 78-89.

8. Левицька І. В. Розвиток туристсько-рекреаційного потенціалу регіону як основа формування туристичного кластера [Текст] / І. В. Левицька // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Випуск 9. – 2016. – С. 92-96.